

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV ROKYCANY

MĚŠŤANSKÉ ŠKOLY CHLAPECKÉ ROKYCANY

1885 – 1948

Skupinový inventář

Číslo listů NAD
1277, 1278, 1279

Evidenční číslo pomůcky
171/1-3

Zpracoval: Mgr. Petr Cironis

Rokycany 2005

OBSAH

ÚVOD

1. Vývoj původce fondu	4
2. Dějiny a vývoj fondu	7
3. Archivní charakteristika fondu	8
4. Stručný rozbor obsahu fondu	8
5. Záznam o uspořádání fondu a vyhotovení inventáře	9

PŘÍLOHY

č. 1 Seznam použitých pramenů a literatury	11
č. 2 Seznam použitých zkratk	12

INVENTÁRNÍ SEZNAM Měšťanské školy chlapecké Rokycany

A. Knihy	
1. Výkazy docházky a prospěchu	14
2. Chování žáků	19
3. Evidenční knihy	20
4. Kroniky	20
B. Spisový materiál	
1. Registrurní pomůcky	21
2. Spisy	21

INVENTÁRNÍ SEZNAM I. Měšťanské školy chlapecké Rokycany

A. Knihy	
1. Výkazy docházky a prospěchu	22
2. Kroniky	22
B. Spisový materiál	22

INVENTÁRNÍ SEZNAM II. Měšťanské školy chlapecké Rokycany

A. Knihy	
1. Výkazy docházky a prospěchu	23
2. Kroniky	23
B. Spisový materiál	23
Základní údaje o fondu	24

Obsah

Název archivního fondu:	Datace:	EL NAD:	Číslo archivní pomůcky:	Strana:
Měšťanská škola chlapecká Rokycany	1885 - 1946	1277	171/1	14-21
I. měšťanská škola chlapecká Rokycany	(1945) 1946 - 1948	1278	171/2	22
II. měšťanská škola chlapecká Rokycany	1946 - 1948	1279	171/3	23

Archiválie nedohledané při GI 2012 – 2014

Název archivní pomůcky:	I. měšťanská škola chlapecká Rokycany
Název fondu:	I. měšťanská škola chlapecká Rokycany
Evidenční list NAD:	1278
Číslo archivní pomůcky:	~~171/1~~ 171/2
Popis nedohledaných archiválií:	inv. č. 12 – Zápisy o zkouškách externistů 1946-1947 inv. č. 13 - Záležitosti učitelů 1948
Počet a typ evidenčních jednotek:	inv. č. 12 a 13
Rozsah nedohledaných archiválií v bm:	bm nezjištěna
Stav ke dni:	20. 1. 2014
Vypracoval/la:	Petr Kolář

Ú V O D

1. Vývoj původce fondu

Když bylo v roce 1881 zrušeno reálné gymnázium, nesly Rokycany těžce, že v nich zůstaly jen obecné školy. Místní školní rada se spolu se zastupitelstvem rozhodly zřízení měšťanské školy v Rokycanech vymoci na zemské školní radě. Purkmistr Brejcha vydal svolání k rokycanským občanům, v němž vysvětloval, že měšťanka bude vlastně obnovená nižší reálná škola, kterou si město pochvalovalo.

Výnosem ZŠR č. 24 520 z 30. listopadu 1884 bylo povoleno zřízení měšťanských škol pro chlapce a dívky v Rokycanech. Měšťanské školy měly ve třech ročních letech poskytovat vzdělání těm, kdo absolvovali obecnou školu a chtěli pokračovat dále. Obě měšťanky sdílely budovu na náměstí a byla jim přidána ještě vedlejší opatrovna. Na základě dalšího výnosu ZŠR č. 11 949 z 15. června 1885 bylo nařízeno, aby se ve školním roce 1885/86 otevřely I. třídy. V obou měšťankách se počalo vyučovat 5. října 1885. Na základě výnosu ZŠR č. 16 134 z 18. května 1887 byla chlapecká měšťanka sloučena s obecnou chlapeckou školou, což se od šk. roku 1887/88 stalo. Ředitel měšťanské školy byl zároveň ředitelem obecné. V r. 1887 se obě chlapecké školy nastěhovaly do rozšířené budovy Za radnicí ve Stodolní ulici (nyní ulice Josefa Knihy).

Výnosem ZŠR č. 18 191 ze 3. prosince 1894 byly obecné a měšťanské školy zase odděleny (k 1. lednu 1895). Roku 1905 se měšťanská škola přestěhovala do budovy gymnázia (dnes ZDŠ ul. Míru). R. 1906 se gymnázium odstěhovalo do nové budovy, která pro něj byla postavena a budova zůstala oběma měšťankám.

Po všeobecné mobilizaci 28. července 1914 sloužila školní budova až do 10. srpna pro ubytování vojska. Ve školním roce 1914/15 byla v tělocvičně školy zřízena prodejna městské aprovizace, v níž se prodávala mouka, chléb, mléko, máslo, cukr aj. za výrobní, případně nákupní cenu. Kvůli povolávání učitelů na frontu se zmenšoval počet vyučovacích hodin.

V r. 1938 byly zákonem MŠANO o újezdních měšťanských školách zřízeny velké školní obvody, újezdy, a věcný náklad na školy rozdělen místo jediného činitele (obec) také na okresy a stát. Do újezdu měšťanské školy chlapecké v Rokycanech patřily tyto obce: Borek, Kamenný Újezd, Klabava, Litohlavy, Osek, Rokycany, Svojkovice, Volduchy, Raková, Ejovice, Hůrky, Veselá (kromě samoty Peklo) a část

Hrádku zvaná Nová Huť. Budova měšťanské školy zůstala majetkem města. 18. ledna - 10. března 1940 a znovu 17. května 1940 - 18. července 1941 byla budova školy obsazena Wehrmachtem. Žáci se dělili s dívkami o prostory měšťanské (hlavní) školy dívčí - v úterý, ve čtvrtek a v sobotu měli vyučování chlapci, v ostatní dny (kromě neděle) dívky. I potom, co Němci budovu chlapecké měšťanky opustili, byla v tak špatném stavu, že vyučování v ní bylo možno obnovit až 10. března 1942. Zatímní ředitel Fr. Černý byl r. 1941 dán do výslužby pro svou legionářskou minulost. Jeho nástupce Fr. Suda byl r. 1942 penzionován a následujícího roku zatčen a poslán do koncentračního tábora, z něhož se vrátil až r. 1945 (a r. 1946 se ujal vedení II. měšťanské školy chlapecké).

Počet učitelů se kvůli jejich povolávání na válečně důležité práce výrazně snižoval, čímž trpěla kvalita výuky. V listopadu 1944 byli na 6 tříd jen 4 odborní učitelé, takže každá třída měla kromě neděle volné ještě další dva dny. A když žáci byli ve škole, časté letecké poplachy přerušovaly výuku, takže rokycanské děti byly posílány domů, zatímco přespolní se šly schovat do školního krytu. Vánoční prázdniny na počátku r. 1945 byly prodlouženy na neurčito a žáci si jen jednou týdně chodili pro úkoly (nejprve do své školy, pak do obecné školy chlapecké, kde se nakonec úkoly rozdávaly na chodbách). 13. března 1945 byla ředitelna prázdné hlavní školy zabrána německým vojskem a ředitelství se přestěhovalo do hlavní školy dívčí. Snaha zbývajících učitelů najít nějaké vyučovací prostory nakonec byla přece jen korunována úspěchem, když se podařilo sehnat jednu místnost v okresním domě. V této jedné místnosti se měli střídát žáci a žákyně obou hlavních škol (!), ale vydrželo to jen týden – od 11. do 19. dubna, kdy bylo nutno veškeré vyučování pro již neustálé nálety zrušit. Z budovy chlapecké měšťanky odešli Němci 27. dubna a byly zde umístěny kanceláře hospodářského družstva, nákladního nádraží a okresního chorobince až do 9. května, kdy budovu zabrala americká armáda. Američané ve škole sídlili až do 18. července (do 4. června to byl 9. pěší pluk a potom 22. sbor americké armády).

Mezitím bylo 12. června v budově obecné školy chlapecké Za radnicí obnoveno vyučování. Střídaly se tu obě obecné a obě měšťanské školy, takže na každou vyšly tři půldny po 5 hodinách. Schopní žáci obecné školy chlapecké, kterým bylo okupanty zabráněno pokračovat na hlavní škole, byli přijati, takže měšťanské škole chlapecké přibýly tři třídy. Tím ovšem zase vznikla prostorová tíseň, kvůli níž měla každá třída vyučování jen dvakrát týdně.

Záhy po osvobození se začalo uvažovat o rozdělení měšťanských škol (chlapecké i dívčí) na dvě, takže by byly v Rokycanech celkem čtyři měšťanky, dvě chlapecké a dvě dívčí. 3. srpna 1945 vybídla okresní odborová učitelská rada měšťanskou školu chlapeckou i dívčí, aby podnikly kroky k rozdělení. Ředitelství měšťanské školy chlapecké podalo 11. srpna 1945 újezdní školní radě návrh na rozdělení, který byl 25. srpna schválen. 6. ledna 1946 požádala rokycanská ÚŠR ZŠR v Praze o rozdělení školy. ZŠR výnosem č. II./2-531 ai 1946 ze dne 15. dubna 1946 toto rozdělení schválila s účinností od 1. dubna 1946. MŠANO rozdělení potvrdilo výnosem č. A-74671/47-II/1. z 5. dubna 1947. Ve šk. roce 1945/46 se ještě nic viditelného nezměnilo, obě školy sídlily ve stejné budově a vyučování probíhalo nezměněně, jen ředitelé obou škol si rozebrali svoji agendu. Skutečné oddělení škol nastalo od 1. září 1946, kdy už měla každá škola svůj učitelský sbor.

Obvod I. měšťanské školy chlapecké v Rokycanech tvořily Rokycany I. a III., Borek, Svojkovice, Litohlavy, Klabava, Ejpovice, Osek, Vitinka a Chrást (dokud ještě náležel k rokycanskému okresu).

Obvod II. měšťanské školy chlapecké v Rokycanech zahrnoval Rokycany II., Kamenný Újezd, Hůrky, Novou Huť (u Hrádku), Veselou, Rakovou, Volduchy, Kyšice a Dýšinu.

Podle zákona o jednotném školství II. stupně č. 95 z 21. dubna 1948 měly být i měšťanské (nyní přejmenované na střední) školy koedukační, tj. pro oboje pohlaví. A tak obě měšťanské školy chlapecké zanikly k 1. září 1948, když byly spojeny I. měšťanská škola chlapecká s I. měšťanskou školou dívčí a vznikla I. střední škola, a II. měšťanská škola chlapecká a II. měšťanská škola dívčí a vznikla II. střední škola.

Názvy školy

Měšťanská škola chlapecká v Rokycanech	1885 - 1941
Hlavní škola chlapecká v Rokycanech	1941 - 1945
Měšťanská škola chlapecká v Rokycanech	1945 - 1946

Ředitelé

Antonín Fafl	1885 - 1887 (zároveň i ředitelem měšťanské školy dívčí)
Josef Sedlák	1887 - 1888 (zatímní)
Antonín Tytl	1888 - 1894

Josef Sedlák	1894 - 1911
František Březina	1911 (zatímní)
Ferdinand Světlík	1911 - 1915
František Březina	1915 - 1923
Martin Kozák	1923 - 1924
František Kuděj	1924 - 1928
Josef Varvařovský	1928 - 1938
František Černý	1939 - 1941 (zatímní)
František Suda	1941 - 1942 (zatímní)
Ludvík Maleček	1942 - 1946 (zatímní)

I. měšťanská škola chlapecká   II. měšťanská škola chlapecká

František Černý 1946 - 1948   František Suda 1946 - 1948

2. Dějiny a vývoj fondu

Fondy měšťanských škol chlapeckých byly uloženy na Základní škole v ulici Míru v Rokycanech a dosud byly zařazeny v tomto fondu, nedochovaly se však v úplnosti. Dochovaný materiál byl převzat nedatovaným převímacím protokolem. Kroniky převzal okresní archivář Petros Cironis 13. ledna 1998, ostatní písemnosti byly převzaty dříve. Při inventarizaci byly písemnosti těchto škol ze zmíněného fondu vyňaty. Výkazy školní docházky a prospěchu z let 1886-1926 při převímání již ve školní spisovně uloženy nebyly a jejich osud se zjistit nepodařilo.

VI. díl kroniky měšťanské školy z let 1945 - 1948 obsahuje dva roky zápisů měšťanské školy chlapecké (1945 – 1946) a tři roky I. měšťanské školy chlapecké (1946 - 1948), proto je zařazena do jejího fondu. V kronice I. měšťanské školy jsou i zápisy Měšťanské školy chlapecké Rokycany za roky 1945 - 1946.

3. Archivní charakteristika fondu

Fondy měšťanských škol chlapeckých v Rokycanech nebyly dosud zpracovány. Původní škola byla v roce 1946 rozdělena na dvě. Protože rozsah fondů nově vytvořených škol zůstal vzhledem ke krátkému trvání nepatrný, byl pro soubor škol vytvořen skupinový inventář. Dochoval se v naprosté většině knižní materiál, který byl roztríděn do následujících věcných skupin: výkazy docházky a prospěchu, záznamy o chování žáků, knihy evidence a kroniky. Ze zlomku dochovaného spisového materiálu bylo vytvořeno několik věcných skupin.

Po zpracování obsahuje fond Měšťanské školy chlapecké z let 1885-1946 206 knih úředních, 3 registraturní pomůcky a 3 kartony spisového materiálu, tj. celkem 1,70 bm. Ve fondu I. měšťanské školy chlapecké (1946-1948) je uloženo 11 úředních knih a 1 karton spisového materiálu, tj. celkem 0,10 bm, fond II. měšťanské školy chlapecké (1946-1948) obsahuje 9 knih a rovněž 1 karton spisového materiálu, tj. celkem 0,10 bm.

Kroniky všech tří škol obsahují velké množství novinových výstřižků převážně politického charakteru.

Protože v roce 1948 byly v rámci zavedení koedukační výchovy spojováním vytvořeny zcela nové školy, byl pro uzavření fondů I. a II. měšťanské školy chlapecké zvolen tento rok. Pro jejich skupinový inventář byl v souladu s přípisem SOA Plzeň zn. SOAP/00-2855,2856/04-03 zvolen společný název Měšťanské školy chlapecké Rokycany.

Fondy jsou uloženy ve Státním okresním archivu v Rokycanech. Jejich fyzický stav je dobrý.

4. Stručný rozbor obsahu fondu

Fondy obsahují především knižní materiál, týkající se evidence docházky a kroniky z let 1900-1945, ze spisového materiálu jsou důležité zápisy ze schůzí učitelského sboru. Všeho materiálu lze využít ke studiu dějin rokycanského školství.

5. Záznam o uspořádání fondu a vyhotovení inventáře

Fondy zpracoval a skupinový inventář k nim vyhotovil v květnu až září 2004 ve Státním okresním archivu v Rokycanech Mgr. Petr Cironis.

Rokycany 29. 3. 2005

Mgr. Petr Cironis

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Seznam použitých pramenů a literatury

Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé, ročník 1948

Politický a školní okres rokycanský, Rokycany 1898

Příloha č. 2: Seznam použitých zkratek

JUK	jednoletý učební kurs
MŠANO	ministerstvo školství a národní osvěty
MŠR	místní školní rada
ÚŠR	ústřední školní rada
ZDŠ	základní devítiletá škola
ZŠ	základní škola
ZŠR	zemská školní rada

INVENTÁRNÍ SEZNAM

Č. inv.	Obsah	Čas. rozsah	Ev. č.
---------	-------	-------------	--------

I. Měšťanská škola chlapecká Rokycany

A. KNIHY

1. Výkazy docházky a prospěchu

1	Výkaz docházky a prospěchu I. třídy	1946-1947	K1
2	Výkaz docházky a prospěchu III. třídy	1946-1947	K2
3	Výkaz docházky a prospěchu IV. třídy	1946-1947	K3
4	Výkaz docházky a prospěchu JUK	1946-1947	K4
5	Výkaz docházky a prospěchu I. třídy	1947-1948	K5
6	Výkaz docházky a prospěchu II. třídy	1947-1948	K6
7	Výkaz docházky a prospěchu IV. třídy	1947-1948	K7
8	Výkaz docházky a prospěchu JUK	1947-1948	K8
9	Docházka žáků IV. třídy	1947-1948	K9
10	Docházka žáků JUK	1947-1948	K10

2. Kroniky

11	Kronika I. díl (257 str., 94 vlepených fotografií)	(1945) 1946 -1948	K11
----	---	-------------------	-----

B. SPISOVÝ MATERIÁL

12	Zápisy o zkouškách externistů	1946/47	1
13	Záležitosti učitelů	1948	1

Č. inv.	Obsah	Čas. rozsah	Ěv. č.
---------	-------	-------------	--------

Základní údaje o fondu a inventáři

Název fondu:	I. měšťanská škola chlapecká Rokycany
Značka fondu:	I. MŠCH Rokycany
Časový rozsah fondu:	(1945) 1946 - 1948
Počet inventárních jednotek:	13
Počet evidenčních jednotek:	12 (11 knih, 1 karton)
Rozsah v bm:	0,10
Stav ke dni:	29. 3. 2005
Místo uložení fondu:	SOkA Rokycany, Jeřabinová 96
Fond zpracoval a inventář sestavil:	Mgr. Petr Cironis
Počet stran:	1
Pomůcku schválila:	Mgr. Hana Hrachová, ředitelka SOkA Rokycany čj. SOAP/07-489/05-01

Nově vymezené a revidované evidenční jednotky při GI 2012–2014

Název archivní pomůcky:	Měšťanské školy chlapecké Rokycany				
Název archivního fondu:	Značka archivního fondu:	Časový rozsah fondu (části fondu):	Počet inventárních jednotek:	Počet evidenčních jednotek:	Rozsah fondu (části fondu) v bm:
Měšťanská škola chlapecká Rokycany	MŠCH Rokycany	1885-1946	215	215 (209 úředních knih, 3 podací protokoly, 3 kartony)	1,73
I. měšťanská škola chlapecká Rokycany	I. MŠCH Rokycany	(1945) 1946-1948	13	12 (11 úředních knih, 1 karton)	0,10
II. měšťanská škola chlapecká Rokycany	II. MŠCH Rokycany	1946-1948	10	10 (9 úředních knih, 1 karton)	0,10
Stav ke dni:	10.1.2014				
Vypracoval:	P. Kolář				